

Fark Yaratan Eğitmenin Eğitimi El Kitabı

Yetişkin Eğitimine
Derin Bakış

Alaz Han Canbolat

Yetişkin Eğitimine Derin Bakış

Eğitimin Öğrenim Çıktıları

- Eğitim ve eğitmen kavramları
- Eğitim türlerini kavramak,
- Yetişkin öğrenmesi, pedagoji ve andragoji kavramlarını kavramak,
- Androgojinin ilkelerini kavramak,
- Yüksek Etkili Yetişkin Öğreniminin özelliklerini kavramak.

İçindekiler:

- Eğitim nedir
- ASK Modeli
- Kolb Eğitici Profili
- Pedagoji & Andragoji
- Yetişkin Eğitiminin İlkeleri
- Eğitim Türleri

Eğitimin Kısa Özeti

İnsanın doğumu ile başlayan öğrenme süreci yüzyıllar öncesinde “eğitim” kavramı ile daha da şekillenmiştir.

Bir insanın; duygusal, bedensel, zihinsel olarak sahip olduğu yeteneklerini belirlenen amaç doğrultusunda geliştirmesini sağlayan bu süreç; bilgi kazanmak, davranışlarını geliştirmek yolunda atılan adımların hepsini içerisine almaktadır. Ailede, çevrede başlayan eğitim okul ile devam eder ve birer yetişkin olduğumuzda farklı formlarla karşımıza çıkar.

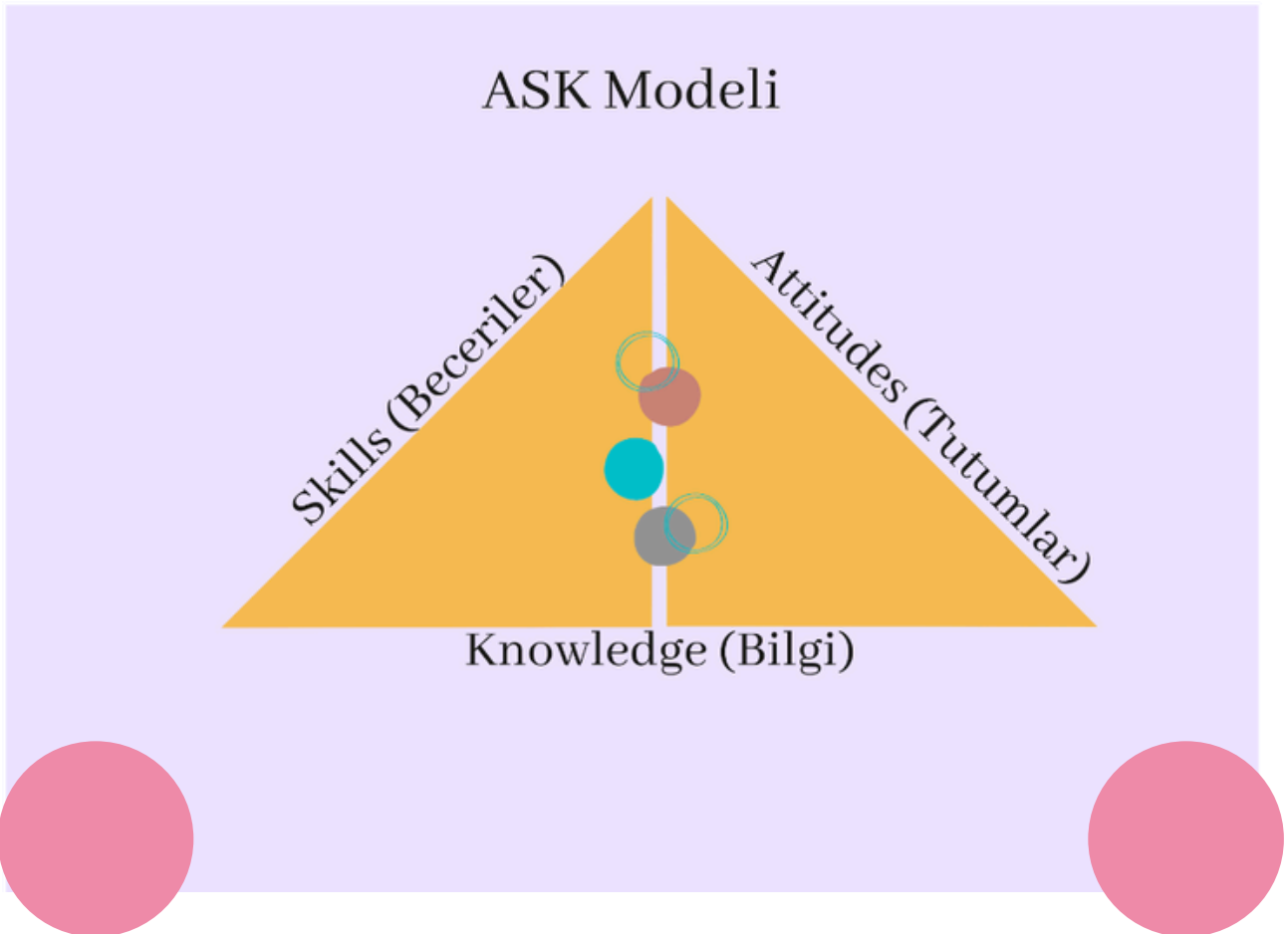
“Eğitime Derin Bakış” eğitimimizde bu süreci inceleyerek kavramlara aşına olacak ve yetişkin için temellendirilmiş eğitim alanını ve eğitim türlerini kavrıyor olacağız.

Eğitim Nedir?

ASK Modeli

ASK'nın bileşenleri, Vinke'nin (2002) yetkinlik tanımından “bir bireyin belirli bir profesyonel, sosyal veya öğrenme durumunda etkili davranış için gerekli olan bilgi, beceri ve tutumları seçme ve kullanma yeteneği” olarak tanımlamıştır.

Bu üç bileşen, ASK modelinin kavramsal çerçevesini oluşturmakta ve tasarım disiplini mesleğin gerektirdiği temel parça ve bileşenlerine ayırmaktadır.

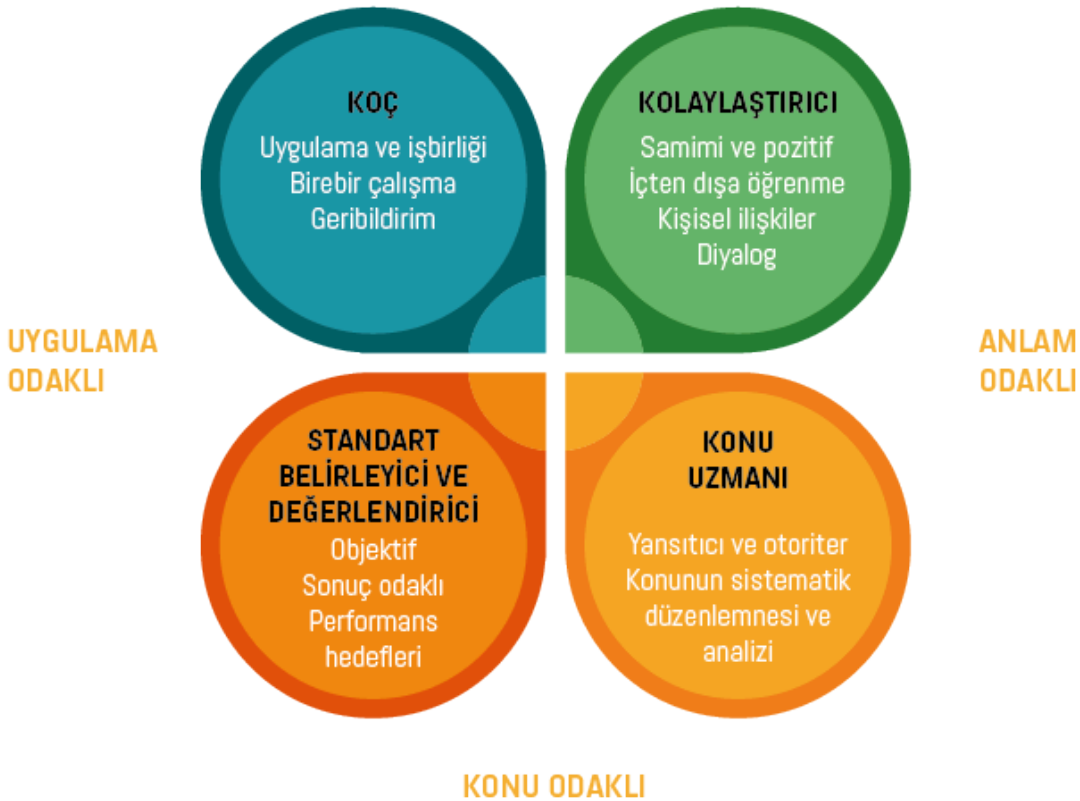
Eğitmen Kimdir?

Kolb Eğitimci Rol Profilleri

Kolb Eğitimci Rolü Profili (KERP), eğitim veren bireylerin kendi yaklaşımlarını değerlendirmelerine ve katılımcıların eğitim ve gelişim süreçlerine maksimum katkı sağlamalarına yönelik tasarlanmış bir çerçevedir. Deneyimsel Öğrenme Teorisinden türetilmiş bu çerçeve, öğrenme döngüsü ve çeşitli öğrenme stillerine uygun bir eğitim süreci geliştirmeyi amaçlar.

Eğitimci rolü, eğitim sürecinde öğrenme ortamına yönelik planlı ve stratejik yaklaşımları ifade eder. Bu roller, katılımcıların deneyim edinme ve bu deneyimleri dönüştürme yolları aracılığıyla öğrenmelerini teşvik eder.

ÖĞRENEN ODAKLI

Eğitmen Kimdir?

Dört Temel Eğitimci Rolü

1. Kolaylaştırıcı Rolü

Kolaylaştırıcılar, katılımcıların kişisel deneyimlerle bağ kurmalarını ve bu deneyimler üzerinde yansıtılmalarını destekler. Bu rol, katılımcıların ilgi ve motivasyonlarını keşfetmelerine yardımcı olur.

2. Konu Uzman Rolü

Uzmanlar, katılımcıların yansıtılmalarını derinleştirerek bilgi tabanına entegre etmelerine yardımcı olur. Bu rol, otoriter ve yansıtıcı bir yaklaşım benimser.

3. Değerlendirici Rolü

Değerlendiriciler, katılımcıların bilgi ve becerilerini belirlenen performans hedeflerine ulaşacak şekilde uygulamalarını destekler. Bu rol, nitelikli performans için gerekli olan bilgi ve becerilerin belirlenmesine odaklanır.

4. Koç Rolü

Koçlar, bireysel hedeflere doğru ilerlemeleri için katılımcıları motive eder ve yönlendirir. Bu rol, işbirliğine dayalı ve cesaret verici bir yaklaşımı benimser.

Eğitimci Rol Profili, eğitim sürecinin temel zorluklarını ele alırken, eğitim veren bireylerin hangi öğrenme ve öğretim boyutlarına odaklanmaları gerektiğine dair farkındalıklarını artırır. Bu çerçeve, eğitmenlerin karşılaştıkları durumlarda en uygun yaklaşımı seçmelerine yardımcı olacak şekilde tasarlanmıştır, böylece eğitim ve öğretim faaliyetleri daha etkili ve verimli hale gelir.

Eğitmen Kimdir?

Eğitmenin Eli, Kalbi ve Aklı

Eğitmenlik grupları etkin bir şekilde yönetme, katılımcılar arasında güven oluşturma ve hedeflere ulaşmalarına rehberlik etme becerisini gerektirir. Bu yolculukta "El, Kalp ve Zihin" modeli, eğitmenin sahip olması gereken üç temel yetkinliği temsil eder. Her bir bileşen, eğitmenin güçlü bir rehber olmasını sağlayacak temel özellikleri içerir:

1. El - Pratik Yetenekler

'El' yetkinliği, süreci yapılandırma, tasarlama ve yönetme becerisini ifade eder. Başarılı bir eğitmen, oturumları hazırlarken, tasarlarken, yönlendirirken ve raporlarken etkili bir şekilde çalışır. Metodolojik araçlar ve süreç yönetimi becerileri, katılımcıların güvenli ve verimli bir şekilde ilerlemelerine olanak tanır.

Öne Çıkan Beceriler:

- Hazırlık: Oturum öncesinde ihtiyaçları belirleme ve gerekli malzemeleri hazırlama.
- Tasarım: Katılımcıların ilgisini çekecek ve etkileşimi artıracak yapıları oluşturma.
- Moderatörlük: Oturum sırasında zamanı ve konuşma sırasını yönetme.
- Raporlama: Oturumdan elde edilen bilgileri organize edip paylaşma.

Eğitmen Kimdir?

Eğitmenin Eli, Kalbi ve Aklı

2. Kalp - İletişim ve Empati

'Kalp' yetkinliği, eğitmenin katılımcılarla anlamlı bağlar kurma ve onların duygusal ihtiyaçlarına duyarlılık gösterme becerisini kapsar. İy bir eğitmen, merakla dinler, katılımcılara güven verir ve esnek bir tutum sergiler. Nötr kalabilme ve öz-farkındalık gibi beceriler, katılımcıların kendilerini güvende ve rahat hissetmelerini sağlar.

Öne Çıkan Beceriler:

- Merak: Katılımcıları aktif olarak dinleyip anlamaya çalışma.
- Güven: Ortak bir güven atmosferi yaratarak katılımcıların rahatça kendilerini ifade etmelerine olanak sağlama.
- Esneklik: Beklenmedik durumlara ve değişen ihtiyaçlara adapte olabilme.
- Nötrlük: Tüm katılımcılara eğit mesafede durarak tarafsız bir tutum sergileme.
- Öz-farkındalık: Kendi duygusal tepkilerini gözleme ve bunları yönetme.

Eğitmen Kimdir?

Eğitmenin Eli, Kalbi ve Aklı

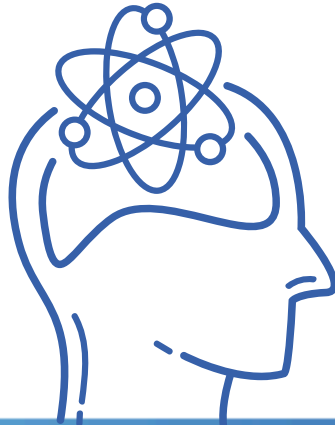
3. Zihin - Stratejik Düşünme

'Zihin' yetkinliği, eğitmenin oturumu stratejik bir bakış açısıyla yönetme ve grup dinamiklerini anlama becerisini temsil eder. Süreci planlama, kullanılan araç ve yöntemleri seçme ve grup içindeki farklı dinamikleri okuma gibi yetkinlikler, eğitmenin etkisini artırır. Zihin; süreci yönetmek, projeleri koordine etmek ve grup dinamiklerini doğru yorumlayabilmek için gereklidir.

Öne Çıkan Beceriler:

- Araç ve Yöntemler: Farklı kolaylaştırma tekniklerini ve araçlarını etkin kullanma.
- Proje Yönetimi: Oturumu baştan sona planlama ve süreç boyunca organizasyonu sağlama.
- Grup Dinamiklerini Okuma: Katılımcılar arasındaki ilişkileri ve davranış kalıplarını gözleme.

Eğitmenin el, kalp ve zihin yetkinliklerinin birleşimi, katılımcılara etkili bir öğrenme deneyimi sunmanın anahtarıdır. Bu üç bileşeni harmanlayan bir eğitmen, her bireyin kendini ifade edebileceği güvenli ve destekleyici bir ortam yaratır. Etkili bir eğitmenlik, **sadece bilgilendirmeyi değil, aynı zamanda ilham vermeyi de amaçlar.**

Pedagoji & Androgoji

Çocuk ve yetişkin eğitimindeki bazı kurallar birbirine benzemektedirler. Kimi zaman çocuk eğitiminde yetişkin eğitime ilişkin kurallar da kullanılabilir. Ancak, yetişkin eğitimlerinde çocuk eğitime ilişkin kuralları kullanarak eğitim yapmak eğitimin başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu iki eğitim yaklaşımını ve kurallarını bilmek ve yerinde kullanmak doğru olan uygulamaktır. Androgojik yaklaşımla eğitim programlarının geliştirilmesi, oluşturulması ve yönetimi yedi adımda sağlanır.

Bunlar:

- Öğrenme için uygun ortam oluşturma,
- Ortaklaşa plan yapmak için bir yapı oluşturma,
- Bilgilerin, gereksinimlerin ve değerlerin saptanması,
- Amaçların açık ve net olarak belirlenmesi,
- Öğrenim etkinliklerinin planlanması,
- Öğrenim etkinliklerinin uygulanması,
- Sonuçların değerlendirilmesi (gereksinimlerin, ilgilerin ve değerlerin yeniden değerlendirilmesi.)

Bu yedi adım birbirinden kopuk ve bağımsız basamaklar olarak değil, bir sarmal olarak değerlendirilmelidir. Bu biçimde “geribildirim sarmalı” kullanan “eğitim sistemi modeli” olarak incelenebilmekte ve yetişkin eğitimi için sürekli gelişme yöntemi olarak ele alınmaktadır.

Pedagoji & Androgoji

Pedagoji

“Bir çocuğa öğretmek veya rehberlik etmek” anlamındadır.

Pedagoji, androgojiye göre daha eski bir kelimedir. Pedagoji, kelime olarak 1500’lü yılların ikinci yarısından sonra görölmeye başlamıştır.

Androgoji

“Yetişkinlere öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler” olarak ifade edilir. 1800’lü yıllarda ilk olarak Alexander Knapp tarafından kullanıldı, 1960’larda Malcolm Knowles ile popülerlik kazandı.

Yetişkin Eğitiminin İlkeleri

Amerikalı eğitimci ve yetişkin öğrenme kuramının babası olan Malcolm Knowles'a (1913-1997) göre bir yetişkin bağımsız, kendi kendini yöneten özerk bir bireydir. Bu nedenle, yetişkinler öğrenmeye daha bağımlı olma eğiliminde olan, yön ve rehberliğe ihtiyaç duyan çocuklardan farklı şekilde yaklaşır. Knowles, yetişkinlerin nasıl öğrendiğine dair artan bilgi birikimini tanımlamak için “pedagoji”nin (Yunancada “önde gelen çocuklar”) aksine “andragoji” (Yunancada “öncü adam”) kelimesini icat etti ve popüler hale getirdi.

Yetişkin Eğitiminin İlkeleri

Knowles, yetişkinlerin nasıl öğrendiği hakkında çeşitli varsayımlarda bulunmuş ve bunları ilk olarak 1973'te yayınlanan "Yetişkin Öğrenci: İhmal Edilen Bir Tür" adlı kitabında tanımlamıştır. řu anda, en son 7. baskı (Knowles ve diğerleri, 2011) altı varsayımı saymaktadır.

Eğitim tasarımı ve sunumunda yardımcı olan:

1) Katılımcılar NEDEN öğrendiklerini bilmeleri gerekir.

Yetişkinlerin bir şeyi öğrenmeden önce neden öğrenmeleri gerektiğini bilmeleri gerekir. Katılımcıların bu bilgi veya içeriğin kendilerini nasıl etkileyeceğini, neden önemsemeleri gerektiğini ve nasıl bir fark yaratacağını bilmeleri gerekir. Bir eğitmen olarak şunları yapabilirsiniz (Biech, 2017):

- Öğrencilerin eğitimin amacını mümkün olduğunca erken bilmelerini sağlayın.
- Eğitim etkinliğinin amacını mevcut oturumla ilişkilendirin.
- Öğrenme hedeflerinin açık olduğundan emin olun.
- Gerekirse oturum/etkinlik için katılımcıların beklentilerini ele alın.
- Öğrencilerin sorularını teşvik edin.

Yetişkin Eğitiminin İlkeleri

2) Katılımcıların bir benlik kavramı vardır.

Yetişkinlerin benlik kavramı, büyük ölçüde kendi kendini yönetmeye yönelik bir harekete bağlıdır. Yetişkinlerin öğrenmede kendi kendilerini yönetmeleri, yani eğitimle ilgili kararlarından sorumlu olmaları gerekir.

Bir eğitimci olarak şunları yapabilirsiniz:

- Eğitimlerinin planlanması ve değerlendirilmesine katılımcıları dahil edin.
- Yetişkin öğrencilerin ihtiyaçlarını ve kendi öğrenme hedeflerini belirlemelerine yardımcı olun.
- Kendi öğrenme deneyimlerini yönlendirmek için katılımcılara daha fazla sahiplik verin.
- Katılımcıları bir şeyler istemek veya onlardan bir şeyler istemek yerine yapmaya davet edin.
- Gerçekleri sağlamadan önce öğrencileri araştırmaya yönlendirin.

3) Katılımcılar eğitime önceki yaşam deneyimlerini getirir.

Yetişkin öğrenenler, bir temel sağlayan, öğrenme etkinlikleri için geniş bir kaynak sağlayan ve büyük katkı sağlayan önceki deneyimlere (hem başarılı hem de başarılı olmayan) sahiptir.

Bir eğitimci olarak şunları yapabilirsiniz:

- Eğitimi tasarlamadan önce, öğrencilerin mevcut bilgi, beceri ve tutum düzeylerini değerlendirin.
- Oturumunuzu öğrencilerin önceki deneyimleri üzerine inşa edin
- Katılımcıların yeni bilgi sağlamadan önce önceki deneyimlerini ifade etme şansına sahip olduklarından emin olun.
- Herkese faydalı olmak için odadaki uzmanlıktan yararlanmanın yollarını bulun.
- “Bilgi odadadır” ortamını teşvik edin.

Yetişkin Eğitiminin İlkeleri

4) Katılımcılar ilgi düzeyini tercih eder. (Öğrenmeye hazır olma)

Yetişkinler tipik olarak bir yaşam durumuyla başa çıkma, bir görevi yerine getirme veya çeşitli sosyal rollere (çalışan, ebeveyn, eř, vatandaş vb.) geçme ihtiyacı yaşadıklarında öğrenmeye hazır hale gelirler. Yeni roller yeni bilgi gerektirir; bu nedenle, yetişkinlerin karşılaştıkları durumlarla veya üstlendikleri rollerle doğrudan ilgili eğitim, daha alakalı olarak görülecektir.

Bir eğitmen olarak şunları yapabilirsiniz:

- Katılımcıların işlerinde, pozisyonlarında, sosyal rollerinde karşılaştıkları gerçek yaşam sorunlarını ele alın.
- Gerçek günlük iř konularına odaklanan vaka çalışmaları, kritik olaylar ve rol oyunları geliştirin.
- Edinilen kavramların gerçek hayatta nasıl uygulanabileceği üzerine düşünmek için zaman tanıyın.
- Öğrencilerle benzersiz durumları tartışmak için teneffüslerde ve seanstan sonra hazır olun.
- Öğrencilere karşı “desteklemek için oradayım/size yardım ediyorum” tutumu oluşturun.

Yetişkin Eğitiminin İlkeleri

5) Katılımcılar pratik yaklaşımı tercih ederler.

(Öğrenmeye oryantasyon)

Yetişkinlerin öğrenmeye yönelimi, okulda kullanıldığı gibi içerik veya konu odaklı olmaktan çok problem merkezlidir. Yetişkinler, daha iyi performans göstermelerine veya problemlerini çözmelerine yardımcı olacağına inandıkları şeyleri öğrenmeye enerjilerini ayırmaya isteklidirler.

Bir eğitmen olarak şunları yapabilirsiniz:

- Öğrencilerin ihtiyaçlarını ve ilgi alanlarını belirleyin ve bu ihtiyaçlara yanıt olarak içerik geliştirin.
- Oturum sırasında katılımcıların yeni bilgi veya beceriler konusunda uygulamalı bir pratiğe sahip olduğundan emin olun. ("yaparak öğrenme")
- Katılımcıları, ele alınması gereken tanımlanmış ve net sorunlarla eğitime gelmeye davet edin
- Gelecek için taahhütler ve eylem planı yazmaları için öğrencilere zaman ayırın.
- Katılımcıları sorularını göndermeye ve fikir eklemeye teşvik etmek için bir "park yeri" oluşturun.

6) Katılımcılar eğitimde içsel olarak motive edilir.

Yetişkinler, eğitimi onlara zorla dayatmak yerine, aslında eğitimin peşine düşerler. Yetişkinler, dışsal motive edicilere (daha yüksek maaşlar) kıyasla içsel etkenlere (örneğin benlik saygısı) daha iyi yanıt verir.

Bir eğitmen olarak sizde aşağıdaki maddelere dikkat etmelisiniz.

- Katılımcıların kendileri olmalarını sağlayan güvenli bir öğrenme ortamı yaratın.
- Öğrencileri yaşam deneyiminde eşit meslektaşlar olarak kabul edin.
- Birebir tüm katılımcıları tanıyın.
- Katılımcıların girdilerini olumlu olarak kabul edin.

Eğitim Türleri

Formal Eğitim; planlı, programlı, bir amaç doğrultusunda belirli bir mekânda uzman kişilerin rehberliğinde, belirli kurallar ve belirli yöntemler doğrultusunda verilen eğitimidir. Okullarda verilen eğitimi buna örnek olarak verebiliriz.

Informal Eğitim; bireyin içerisinde bulunduğu ortamda kendi kendine sistemsiz ve denetimsiz bir şekilde ne öğrenileceği öngörülemeyen eğitimlerdir. Kişilerin çevrelerinden ya da kendi deneyimlerinden öğrenme süreci informal eğitim olarak değerlendirilir. Arkadaş gruplarından, evde aileden herhangi bir şeyi deneyerek kazanılan bilgiler informal eğitime örnektir.

Non-Formal Eğitim; yaygın eğitim olarak da bilinmektedir. Planlanmış ancak çizgileri keskin çekilmiş bir müfredat ya da sistemin dışında kalan, okul-dışı eğitim sürecidir. Sivil toplum kuruluşlarında, projelerde veya akran eğitiminde verilen eğitimler, atölyeler bunlara örnek olarak gösterilebilir.

Kaynakça

Yansıma Soruları

- Yetişkin için nasıl bir öğrenme ortamı hazırlayabilirim?
- Eğitim için hangi yöntemi/yöntemleri kullanmak daha yararlı olur?
- Eğitimime gerçek yaşam deneyimini nasıl entegre edebilirim?

Faydalı Linkler

- <https://www.youtube.com/watch?v=dqTTojTija8>
- <https://www.muderrisegitim.com.tr/post/kolb-e%C4%9Fitimci-rol-profilleri>

Kitaplar

- Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme, Figen Ereş - Pegem Akademi
- Ezilenlerin Pedagojisi, Paulo Freire - Ayrıntı Yayınları
- Öğrenmeyi Öğrenme, Cemal Kondu - AZ Yayınları
- Sosyal Teori ve Eğitim foucalult, habermas, bourdieu ve derrida'yı anlamak, Mark Muphy - Eğitim Yayınevi
- Training for Dummies

Kaynakça

- Ereş, F. (2019) *Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme*, Pegem Akademi
- Vygotsky, L. S. (1978) *Mind in society: the development of higher psychological processes*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- YTA 2018 *Adult Learning Handout*, Lyda Michopoulou, Steve Borg.